

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

Кафедра музейно-туристичної діяльності

**Силабус
навчальної дисципліни
«КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ»**

Галузь знань – 02 Культура і мистецтво

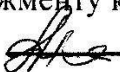
Спеціальність – 028 Менеджмент соціокультурної діяльності

Освітньо-професійна програма – Менеджмент соціокультурних проектів

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

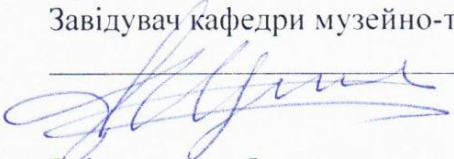
Харків, 2024

Силабус склав:
Мірошніченко В., канд. культурології, ст. викладач
Мова навчання – українська.

Силабус затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 15 серпня 2024 р
Завідувач кафедри менеджменту культури
та соціальних технологій Геннадій АФЕНЧЕНКО

Силабус затверджено на засіданні ради факультету культурології
та соціальних комунікацій
Протокол № 1 від 26.08.24

Голова ради факультету Наталя КОРЖИК

Зміни до силабусу затверджені на засіданні кафедри
Протокол № 10 від 20 листопада 2024 р.
Завідувач кафедри музейно-туристичної діяльності
 Анатолій ЩЕРБАНЬ

Зміни до силабусу затверджені на засіданні ради факультету культурології
та соціальних комунікацій
Протокол № 6 від 21.11.24

Голова ради факультету Наталя КОРЖИК

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва курсу	Критичне мислення
Викладач (- і)	Мірошніченко Вадим Сергійович
Профіль викладача (- ів)	vadym_miroshnychenko@xdak.ukr.education (https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=hj2GHq8AAAAJ)
Контактний телефон та емейл	
Інформація про консультації	Месенджери (з 10-00 до 18-00, неділя – вихідний)
Логіка вивчення курсу	Організація та методика н.-д. роботи, Методи аналізу та критики тексту, Методи соціальних досліджень

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Курс «Критичне мислення» спрямований на розгляд поняття та історію розвитку мислення, логіки, аналітики, аналізу тексту; визначення елементів аналізу комплексу інформації; розгляд методологій інтерпретації пластичності мислення; визначення особливостей технологій кодування та декодування інформації; демонстрації роботи механізмів впливу інформації на розвиток соціальних комунікацій, правил соціальної поведінки тощо.

3. МЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань про практичне застосування методів аналізу та подання інформації у сфері розробки та впровадження соціальних практик, розвитку ринку товарів та послуг та його дослідження.

4. КОМПЕТЕНТНОСТІ

ЗК3	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК4	Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ФК1	Здатність визначати напрями досліджень для розвитку соціокультурної діяльності.
ФК4	Здатність вирішувати соціокультурні проблеми за невизначених умов і вимог та надавати науково-обґрунтовані, професійні рекомендації та висновки.

5. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН1	Відшукувати, аналізувати та оцінювати інформацію, необхідну для постановки і вирішення як професійних завдань так і особистісного розвитку.
ПРН2.	Використовувати на практиці фаховий науково-термінологічний апарат, вміти представляти підсумки виконаної роботи.
ПРН7.	Розуміти і застосовувати сучасні світові соціокультурні практики.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Обов'язкова (вибіркова) компонента
Формат курсу	Денна форма навчання, семестр
Обсяг курсу	Зазначте за навчальним планом Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин – 90 Тижневих годин для денної форми навчання аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 60
Технічне і програмне забезпечення	Ноутбук
Форми, види навчальних занять та	Форми: навчальні заняття, самостійна робота Види: лекція, практичне заняття.

методи навчання	Методи: Пояснювально-ілюстративний: розповідь, пояснення, метод прикладу, ілюстрація, демонстрація. Проблемного викладення: лекція. Частково-пошуковий: дискусія.
Поточний контроль	<i>Усне опитування</i>
Підсумковий контроль	<i>Залік</i>
Політика курсу	<i>Зазначте, якою є політика курсу: Відсутність плагіату, академічна доброчесність, критичне мислення.</i>

7. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем (або блоків)	Разом годин	Лекційні	Семінарські	Практичні	Сам. робота
Тема 1. Мислення і критика. Як сформулювати критичне мислення?	18	4		4	10
Тема 2. Логічні основи критичного мислення	14	2		2	10
Тема 3. Феномен біологічного та культурного в мисленні	16	2		2	10
Тема 4. Критичне мислення і постправа	14	2		2	10
Тема 5. Критичне мислення і пропаганда	14	2		2	10
Тема 6. Забороняти і дозволяти: що таке цензура?	14	2		2	10
Тема 7. Критичне мислення в некритичному світі	2	2			
Всього	90	16		14	60

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Політики курсу

- Дотримання політики академічної доброчесності. У випадку недотримання принципів академічної доброчесності, виконані завдання не будуть зараховані. Також не допускається повторне перевиконання завдань;
- Важливо відвідувати заняття, брати участь у дискусіях під час семінарських занять і ставити уточнюючі питання лектору після основної частини лекції;
- Дотримуватися елементарних етичних норм;
- Студенти мають право робити аудіозапис, відео- чи фото-зйомку (або стрім) заняття для свого особистого використання виключно за погодженням з викладачем. Розміщувати подібні матеріали у вільний доступ лише за письмової згоди викладача;
- Відпрацювання занять, які були пропущені без поважних причин, не допускається. У випадку наявності документа, який засвідчує поважність причини відсутності, відпрацювання заняття допускається (максимум 2 заняття). Пропущене заняття відпрацьовується у письмовій формі (індивідуальне завдання);

- Студенти мають опрацювати обов'язкові джерела до початку заняття, а також вчасно виконувати поставлені завдання. У разі недотримання передбачених термінів виконання завдань, бали за виконання не зараховуються.

Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Активна участь в роботі протягом семестру – 1 бал (за одне заняття). Відповідь під час практичного заняття – до 10 (5 практичних) + до 5 (теми практичних на які відводиться по два заняття) балів. Відпрацювання пропущеного заняття – до 4 балів. Залік – до 40 балів. Зазначені бали слід розуміти як максимально можливі.
Практичні заняття	Практичне заняття передбачає опрацювання запропонованих матеріалів та активну участь у їхньому обговоренні. Важливо надавати критичний аналіз і демонструвати реальну підготовку до заняття, а не загальні знання. У випадку, якщо студент/-ки пропустили практичне (чи лекційне) заняття з поважних причин (допускається відпрацювання двох занять), вони мають право відпрацювати пропущене заняття. Формою відпрацювання є написання короткої рецензії (тема рецензії залежить від теми пропущеного заняття та узгоджується з викладачем).
Умови допуску до підсумкового контролю	Наявність набраних 60 балів.

Види робіт (ОБОВ'ЯЗКОВІ)	Бали
Участь у практичних заняттях	$5 \cdot 10 + 2 \cdot 5 = 60$
Залік	40
Усього	100
Види робіт (ДОДАТКОВІ)	
Активна участь під час лекцій	$1 \cdot 8 = 8$
Відпрацювання 2 занять, на яких були відсутні за поважних причин	$2 \cdot 5 = 10$
Усього	18

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Мислення і критика. Як сформуванати критичне мислення?

Практичне заняття 1: Мислення та гендер. Концепція «фемінного письма» Елен Сіксу. – 2 год.

Мета: структуруванати знання з навчальної дисципліни

Зміст та послідовність виконання завдання

Підготувати короткий аналіз концепції «фемінного письма» (на основі праць Е. Сіксу). Від 1 стр. А4, оформлення стандартне. Оцінюється оригінальність відповіді, дотримання умов. Тексти приймаються виключно українською мовою. При наявності плагіату текст скасовується.

Література [27].

Тема 1. Мислення і критика. Як сформуванати критичне мислення?

Практичне заняття 2: Що таке критика? – 2 год.

Мета: поглибити знання з теми лекційного матеріалу

Зміст та послідовність виконання завдання

- Філософсько-культурологічне розуміння критики;
- Суб'єктивне і об'єктивне в критичному мисленні;
- Чи потрібне «мислення» для критичного мислення?
- Критика і глобалізація: чи можна знайти правду?

Література [32, 34, 35, 33].

Тема 3. Феномен біологічного та культурного в мисленні.

Практичне заняття 3: Мислення як феномен культури і продукт біології. – 2 год.

Мета: поглибити знання з теми лекційного матеріалу

Зміст та послідовність виконання завдання

- Що нам робити з нашим мозком?
- Унікальність думки і загальність мислення;
- Що таке рефлексія?

Література [21, 22, 28, 29, 10].

Тема 4. Критичне мислення і постправа.

Практичне заняття 4: Постправа, симулякр, гіперреальність. – 2 год.

Мета: структуруванати знання з навчальної дисципліни

Зміст та послідовність виконання завдання

- Симулякри і симуляції;
- Хто створює реальність і як можна її (не)сприймати;
- Постправа. Чи може бути інакше?

Література [36, 37, 32, 34].

Тема 5. Критичне мислення і пропаганда.

Практичне заняття 5: Пропаганда vs критичне мислення. – 2 год.

Мета: поглибити знання з теми лекційного матеріалу

Зміст та послідовність виконання завдання

- Ганна Арендт про пропаганду;
- Пропаганда, наука, медіа;
- Пропаганда: несвідоме і свідоме.

Література [7, 20, 32-35, 37].

Тема 6. Забороняти і дозволяти: що таке цензура?

Практичне заняття 6: Цензура: між необхідністю і свободою. – 2 год.

Мета: поглибити знання з теми лекційного матеріалу

Зміст та послідовність виконання завдання

- Цензура: підходи до розуміння, характеристики, визначення;
- Цензура і закон;
- Чи можна узгодити цензуру і свободу думки?

Література [33, 37, 36].

Тема 2. Логічні основи критичного мислення.

Практичне заняття 7: Логіка, критика, мислення. – 2 год.

Мета: поглибити знання з теми лекційного матеріалу

Зміст та послідовність виконання завдання

- Чи може бути мислення не логічним?
- Логічне і абсурдне в мисленні;
- Логічні підстави і (не)логічні контексти.

Література [26, 14, 16, 19, 1-5].

10. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студентів: Мислення і критика. Як сформулювати критичне мислення? – 10 год.

Мета: структурувати знання з навчальної дисципліни.

Завдання:

1. Опрацювати лекційний матеріал, звертаючись, до списку рекомендованих джерел інформації.
2. Проаналізувати концепт мислення

3. Визначити типові риси мислення спираючись на праці Л. Вітгенштайна та М. Гайдеггера.

Література [3, 4, 7, 8, 17, 20].

Самостійна робота студентів: Логічні основи критичного мислення. – 10 год.

Мета: поглибити знання з логічних підвалин критичного мислення.

Завдання:

1. Логіка, мислення, критика.
2. Концепт «критика критики».

Література [3, 4, 7, 8, 17, 20].

Самостійна робота студентів: Феномен біологічного та культурного в мисленні. – 13 год.

Мета: структурувати знання з теми.

Завдання:

1. Визначити різницю між концепціями: мислення як процес біологічний і мислення як процес культурний.
2. Характеристика біополітики за М. Фуко, К. Малабу, Д. Агамбенем.

Література [3, 4, 8, 9, 15, 16, 20].

Самостійна робота студентів: Критичне мислення і постправа. – 10 год.

Мета: поглибити знання з лекційного матеріалу.

Завдання:

1. Тема пластичності в працях К. Малабу.
2. Пластичність і гнучкість в контексті мислення.

Література [3, 4, 9, 15, 16, 20].

Самостійна робота студентів: Забороняти і дозволяти: що таке цензура? – 10 год.

Мета: структурувати знання з теми.

Завдання:

1. Концепт мовних ігор за Л. Вітгенштайном.
2. Мова, кордони, мислення

Література [3, 4, 9, 15, 16, 20].

Самостійна робота студентів: Критичне мислення і пропаганда. – 10 год.

Мета: поглибити знання з теми лекційного матеріалу.

Завдання:

1. Проблема тексту в працях Р. Барта.
2. «Немає нічого поза текстом»: Ж. Дерріда.

Література [1, 3, 4, 8, 10, 13, 20].

11. ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Співвідношення понять критика і мислення;
2. Чи є мислення прерогативою виключно людини?
3. Гендерне маркування мислення;
4. Жан Бодрійя: симулякри, війна, медіа;
5. Значення мови для мислення;
6. Навіщо (потрібна) цензура?
7. Мислення та нейронауки. Ставлення Катрін Малабу;
8. Біополітичні стратегії мислення;
9. Інтерпретація. Чи є місце негерменевтичному?
10. Ставлення Ганни Арендт до пропаганди;
11. Культурологічне і біологічне тлумачення мислення;
12. Логічне підґрунтя мислення;
13. Елен Сіксу про фемінне письмо і мислення;
14. Актуальність критичного мислення в період пост правди;
15. Чи існує критичне мислення?

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

Базова

1. Білецький В. В. (2008). *Логіка: навчально-методичний посібник*. Донецьк: ДонНУ.
2. Яценко С. (2016). *Софістика*. Київ: Сік груп Україна.
3. Мозгова Н. В. (2007). *Логіка: навч. посібн.* Київ: Каравела.
4. Повторєва С. М. (2010). *Логіка: навч. посібн.* Львів: Магнолія-2006.
5. Тофтул М. (2008). *Логіка*. Київ: Академія.

Допоміжна

6. Agamben D. (1997). *Homo Sacer. I, Le pouvoir souverain et la vie nue*. Paris: Seuil.
7. Арендт Г. (2005). *Джерела тоталітаризму*. Київ: Дух і літера.
8. Preston A. (2007). *Analytic Philosophy: the History of an Illusion*. London, New York.
9. Баррі П. *Вступ до теорії: літературознавство та культурологія*. [Пер з англ. О. Погинайко]. Київ: Смолоскип.
10. Батлер Д. (2014). *Перформативність, прекарність та сексуальна політика. Образ, тіло, порядок. Гендерні дослідження в міждисциплінарному спектрі*. Київ: Медуза.
11. Barthes R. (2000). *Le Plaisir du texte*. Paris: Seuil.
12. Беньямін В. (2002). *Вибране*. [Пер. з нім. Ю. Рибачука, Н. Лозинської]. Львів: Літопис.
13. Wittgenstein L. (2001). *Philosophical Investigations*. London: Blackwell Publishing.

14. Вітгенштайн Л. (1995). *Tractatus Logico-Philosophicus*. Філософські дослідження. [Пер з нім. Є. Поповича]. Київ : Основи.
15. Гадамер Г.-Г. (2000). *Истина і метод. Том 1: Герменевтика I: Основи філософської герменевтики*. [Пер з нім. О. Мокровольський]. Київ : Юніверс.
16. Гуссерль Е. (2009). *Досвід і судження. Дослідження генеалогії логіки*. [Пер. з нім. В. Кебуладзе]. Київ: ППС-2002.
17. Kanterian E. (2007). *Ludwig Wittgenstein*. London: Reaktion Books.
18. Деріда Ж. (2004). *Письмо та відмінність*. [Пер з фр. В. Шовкун]. Київ: Основи.
19. Кебуладзе В. (2012). *Феноменологія досвіду*. Київ : Дух і літера.
20. Lacan J. (1966). *Ecrits*. Paris: Seuil
21. Malabou C. (2004). *Que faire de notre cerveau?* Paris: Fayard.
22. Малабу К. (2021). Філософія і мозок. Критичний підхід до нейронаук. Контур.URL: <https://kontur.media/malabou>
23. Monk R. (1991). *Ludwig Wittgenstein: The Duty of Genius*. USA: Penguin Books.
24. Moore D. E. (2015). *Principia Ethica*. Cambridge: University Press.
25. Russel B (1956). *Logic and Knowledge: Essays 1901–1950*. London: George Allen & Unwin.
26. Ricœur P. (1969). *Le Conflit des interprétations*. Paris: Seuil.
27. Cixous, Hélène; Cohen, Keith; Cohen, Paula (1976). *The Laugh of the Medusa. Signs*. The University of Chicago Press. 1 (4): 875–893.
28. Фуко М. (2003). *Археологія знання*. [Пер з фр. В. Шовкун]. Київ: Основи.
29. Фуко М. (2020). *Наглядати й карати. Народження в'язниці*. [Пер з фр. П. Таращук]. Київ: [Komubook](#).
30. Гайдеггер М. (2007). *Дорогою до мови* [Пер з нім. В. Кам'янця]. Львів: Літопис.
31. Гумбрехт Г. У. (2020). *Продукування присутності. Що значення не може передати* [Пер з англ. І. Іващенко]. Харків: IST Publishing.
32. Хейбер Д. (2023). *Критичне мислення*. Київ: ArtHuss.
33. Levitin D. (2018). *A Field Guide to Lies*. Dutton: Penguin.
34. Левітін Д. (2020). *Структуроване мислення. Ясний розум в інформаційному хаосі*. Київ: Наш Формат.
35. Chatfield T. (2017). *Critical Thinking. Your Guide to Effective Argument, Successful Analysis and Independent Study*. LA: SAGE Publications Ltd.
36. Бодрійяр Ж. (2004). *Симулякри і симуляції*. Київ: Видавництво Соломії Павличко.
37. Zizek S. (1989). *The Sublime Object of Ideology*. UK: Verso.